

שאלת ה - I.Q.

כתב: לירן רייטר

אחד המושגים המשמעותיים ביותר בעיני ההורים הוא ציון מנת המשכל (I.Q) של ילדם. למנת משכל יש משמעות מפחידה עבורנו מכיוון ונראה כי היא חורצת גורלות ומכתיבה לנו מחדש כיצד אנו מסתכלים על הילד. מדובר כביכול באסמכתא המקצועית הסופית לגבי השאלה שעולה בראשו של כל הורה: עד כמה חכם הילד שלי? מטרת המאמר הינה לנסות להסביר מהו בדיוק מבחן אינטליגנציה, מהו הציון שמקבלים ועד כמה המבחן מסוגל באמת למדוד אינטליגנציה אצל ילדנו. מושג האינטליגנציה הוא אחד המושגים המורכבים והשנויים במחלוקת הקיימים בעולם הפסיכולוגיה. כיום רוב הפסיכולוגים מסכימים כי אין דבר כזה אינטליגנציה אחת, ישנם סוגים שונים של יכולות אשר באות לידי ביטוי בתחומים שונים ומגוונים.

I.Q - מנת משכל

מנת המשכל הינה דרך אחת למדוד ולהבין אינטליגנציה. על פי יוצר המבחן, דיוויד ווקסלר, אינטליגנציה היא יכולת כללית של האדם לפעול בעולם בצורה מאורגנת ובעלת מטרה, לחשוב בצורה הגיונית ולהתמודד עם סביבתו בצורה יעילה. הציון בווקסלר ניתן על סקאלה מורכבת, אך הרעיון מאחוריה פשוט: התוצאות של הילד בכל אחד מתתי - המבחנים המרכיבים את המבחן הארוך הזה, מושווים ליכולת הממוצעת של ילדים בני גילו. יכולת ממוצעת זו חושבה ממאות מבחנים שהועברו לכל שכבות הגיל ומכאן אנו יודעים מה מצופה, למשל, מילד בן 8 וחצי. אם הילד הגיע לתוצאה קרובה לממוצע הכללי של בני גילו, ציונו יהיה סביב ה- 100. ככל שהתוצאות שלו גבוהות מהממוצע הציון עולה מעל ל- 100 ולהיפך. חשוב לשים לב כי לסטיות קטנות אין משמעות, והן נובעות מטעויות מדידה ובעיות שונות אחרות. לכן, יש צורך להתייחס בזהירות רבה לציונים. המבחן בודק יכולות מסוימות, אשר נמדדות בנקודת זמן אחת. להבדיל מהנהוג לחשוב, ציון אינטליגנציה יכול להשתנות במידה מסוימת בגיל הילדות וההתבגרות. להשכלה ויכולת לימודית יש השפעה על התפקוד של הילד במבחן. לקיוות למידה משפיעות באופן ניכר על התוצאות והמבחן לכשעצמו אינו מסוגל להבדיל תמיד בין לקות למידה לקשיי למידה. לפיכך, באבחון לקיוות למידה נעשה שימוש במבחנים נוספים. אחת הטענות הנפוצות באקדמיה לגבי מבחן האינטליגנציה ומהו מודד בדיוק היא: "מבחן ווקסלר מודד את מה שמבחן הווקסלר מודד..." טענה זו נשמעת סתומה אך היא אומרת כי המבחן הוא מבחן בודד אשר יודע למדוד יכולות מסוימות אשר לא בהכרח מתקשרות למושג רחב כמו אינטליגנציה.

כיום, הגישה הרווחת בקרב הפסיכולוגים היא כי ה-I.Q מבטא רק סוג מסוים של אינטליגנציה וכי קיימים סוגים נוספים של אינטליגנציה, כגון: אינטליגנציה מרחבית, אינטליגנציה מילולית, אינטליגנציה מוסיקלית וכדומה.

הנקודה החשובה ביותר לגבי הבחינה היא שהיא בסופו של דבר היא בחינה כמו כל בחינה אחרת. היא איננה מתת אלוקים ואינה מקודשת בשם המדע.

תרומתו המרכזית של מבחן האינטליגנציה היא באיתור קשיים בתהליכי הלמידה הפורמאלית הנהוגה בעולם המערבי ולעיתים אף לנבא הצלחה לימודית ולזהות את הפוטנציאל של התלמיד על אף שהדבר אינו מתבטא במבחנים הנערכים בכיתה.

לסיום, מבחני אינטליגנציה יכולים להיות מועילים וחיוניים, אך חשוב להשתמש בהם בתבונה ושיקול דעת.

לצורך בדיקת האינטליגנציה קיימים בשירות הפסיכולוגי בחולון כלים נוספים, מעבר למבחן הווכסלר, המעמיקים וממקדים את המידע שהתקבל ממבחן הווכסלר.

מעבר לכך, בתהליך האבחון ישנה חשיבות רבה גם לתפיסת ההורים את ילדם ולדיווח המגיע מהצוות החינוכי ובנוסף, ניתן מקום גם להתרשמותו של הפסיכולוג במהלך האבחון וההתייחסות אל הילד הינה מעבר לציון שניתן לו.

קישורים:

אינטליגנציות מרובות מתיאוריה למעשה - מצגת:

<http://storage.cet.ac.il/CetForums/Storage/MessageFiles/6766/27276/Forum27276M38707110.ppt#257.1>

7 האינטליגנציות:

<http://www.aish.co.il/ci/s/48858207.html>

